

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор НН інституту
педагогіки і психології

С. М. Кондратюк
«30» серпня 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

другий (магістерський) рівень

Галузь знань: **01 Освіта /Педагогіка**

Спеціальність: **014 Середня освіта (Українська мова і література)**

Освітньо-професійна програма: **Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова)**

Мова навчання: **українська**

Погоджено науково-методичною
комісією НН інституту педагогіки і
психології

«30»серпня 2018 р.

Голова: Тарасова Т. Б., канд.
психол. наук, доцент

Розробники: **Бондаренко Юлія Анатоліївна**, доктор пед. наук, доцент,
професор кафедри

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри спеціальної та
інклюзивної освіти

Протокол № 1 від «28» серпня 2018 р.

Завідувач кафедри:

Дегтяренко Т. М., доктор педагогічних наук, професор

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Магістр	Нормативна	
		Рік підготовки:	
1-й		1-й	
Семестр			
І-й		І-й	
Лекції			
14 год.		4 год.	
Практичні, семінарські			
10 год.		2 год.	
Лабораторні			
год.		год.	
Самостійна робота			
64 год.		82 год.	
Консультації:			
2 год.		2 год.	
Вид контролю: залік			
Загальна кількість годин - 90			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Програма дисципліни «Основи інклюзивної освіти» розроблена відповідно до освітньої професійної програми підготовки магістра спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література), є нормативною дисципліною циклу професійної та практичної підготовки студентів. Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення теоретико-методологічних, нормативно-правових та організаційно-методичних засад інклюзивної освіти. Під час її викладання зосереджується увага студентів на засвоєння її змісту з урахуванням дошкільного віку дітей з особливими освітніми потребами.

Метою дисципліни є оволодіння студентами компетентностями щодо концептуальних засад інклюзивної освіти, особливостей психофізичного розвитку дитини з особливими освітніми потребами, основних принципів і технологій організації освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою для вивчення даної дисципліни є фундаментальні дисципліни, а саме: «Психологія», «Вікова психологія», «Педагогіка», «Анатомія, фізіологія розвитку людини».

3. Результати навчання за дисципліною

Програмні результати навчання, визначені освітньою програмою		
<i>Знання:</i> формування наукового світогляду, умінь відстоювати власні стратегії професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі	ПРЗ 1.	Розуміння шляхів інноваційного розвитку системи вищої освіти України в умовах реформаційних перетворень.
<i>Знання:</i> концепцій, принципів, основних закономірностей розвитку інклюзивної освіти, розуміння ключових понять у цій сфері.	ПРЗ 2.	Базові уявлення про філософсько-методологічний аналіз сучасного стану освіти в Україні та за кордоном.
<i>Знання:</i> закономірностей розвитку особистості у різних вікових періодах з метою своєчасного виявлення ситуацій, які потребують надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг.	ПРЗ 3.	Базові уявлення про психологічні чинники, які впливають на процес навчання студентів, про структуру педагогічних здібностей та їх формування у студентів.
<i>Знання:</i> - особливостей комплексного підходу до організації інклюзивного освітнього процесу; - технологій та організаційних умов навчання і виховання	ПРЗ 10.	Знання сучасних методик і технологій, зокрема інформаційно-комунікаційних для успішного, ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості наукових досліджень.

<p>учнів з особливими освітніми потребами, особливості індивідуального підходу відповідно до можливостей і особливостей їх розвитку;</p> <ul style="list-style-type: none"> - способів адаптації та диференціації змісту навчальних програм; - принципів створення інклюзивного освітнього середовища з урахуванням вимог універсального дизайну, розумного пристосування. 		
<p><i>Уміння:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - узагальнювати, оформлювати та презентувати результати наукової діяльності щодо удосконалення процесу інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами; - генерувати нові ідеї, творчо підходити до вирішення професійних завдань в інклюзивному освітньому середовищі. 	<p>ПРУ 3.</p>	<p>Уміє аналізувати, порівнювати, критично осмислювати науково-методичну та загальнонаукову інформацію; пропонує шляхи вирішення досліджуваної проблеми, аргументуючи власну позицію.</p>
<p><i>Уміння:</i></p> <p>уміє діяти на основі принципів деонтології інклюзивної освіти, будувати партнерські відносини з усіма суб'єктами інклюзивного освітнього процесу для досягнення оптимальних результатів навчання осіб з особливими освітніми потребами.</p>	<p>ПРУ 4.</p>	<p>Здатний діяти на основі принципів професійної етики, дотримуватися правил академічної доброчесності.</p>
<p><i>Уміння:</i></p> <p>уміє застосовувати науково обґрунтовані методи та сучасні технології організації навчання учнів з особливими освітніми потребами з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей і можливостей.</p>	<p>ПРУ 6.</p>	<p>Проектує і проводить різні види занять з урахуванням інноваційних технологій, передового педагогічного досвіду та знань про індивідуально-вікові особливості молоді.</p>

<p><i>Уміння:</i> уміє спільно працювати та злагоджено взаємодіяти з педагогічними працівниками, спеціальними педагогами, дітьми з особливими освітніми потребами та їхніми батьками в інклюзивному освітньому просторі.</p>	<p>ПРУ 7.</p>	<p>Бере участь в різних формах навчально-педагогічної комунікації (педради, методоб'єднання учителів-філологів або класних керівників, батьківські збори).</p>
<p><i>Уміння:</i> уміє проявляти толерантне ставлення до осіб з особливими освітніми потребами на основі принципів поваги до індивідуальних особливостей дитини та недопущення дискримінації.</p>	<p>ПРУ 9.</p>	<p>У професійній діяльності керується сучасними принципами толерантності, діалогу і співпраці.</p>

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	<p>Студент вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань; аргументовано обирає раціональний спосіб виконання завдання й оцінює результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ними завдань.</p>
82-89	<p>Студент вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, формулює висновки, але допускає незначні огріхи у порівняннях, застосуванні теоретичних знань на практиці; має стійкі навички виконання практичного завдання.</p>

74–81	Студент володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці; за зразком самостійно виконує практичні завдання.
64–73	Студент володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування, відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має елементарні, нестійкі навички виконання завдання.
60–63	Студент володіє навчальним матеріалом не в повному обсязі, поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відбувається його відтворення, орієнтується в основних поняттях дисципліни, однак допускає суттєві помилки; планує та виконує частину практичних завдань за допомогою викладача.
35–59	Студент має фрагментарні знання за обсягом менше половини навчального матеріалу, під час відповіді допускаються суттєві помилки; відсутні сформовані уміння та навички; виконує лише елементи практичного завдання, потребує постійної допомоги викладача.
0–34	Студент не володіє навчальним матеріалом.

Розподіл балів

Поточний контроль					Разом	Сума
РОЗДІЛ 1			РОЗДІЛ 2			
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 2.1	Т 2.2		
Поточний контроль					60	100
11	13	12	12	12		
Контроль самостійної роботи					40	
8	8	8	8	8		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

- усне опитування;
- виконання практичних завдань;
- виконання самостійної роботи;
- тестовий контроль (поточний).

6. Програма навчальної дисципліни

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ І. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ЯК СФЕРА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Тема 1.1. Інклюзивна освіта як форма освіти дітей з ООП. Інклюзивна освіта: сутність, принципи функції. Медичний і соціальний підходи до розуміння проблем дітей з ООП в освіті. Характеристика мережі закладів для дітей з ООП. Деонтологія інклюзивної освіти.

Тема 1.2. Офіційні засади та досвід впровадження інклюзивної освіти. Механізми забезпечення інклюзивної освіти у міжнародних документах і законодавстві. Національне законодавство у сфері інклюзивної освіти. Історичні етапи розвитку інклюзивної освіти. Зарубіжний досвід інклюзивної освіти.

Тема 1.3. Дитина з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти. Діти з особливими освітніми потребами: особливості психофізичного розвитку. Категорії дітей з ООП. Концептуальна модель використання МКФ-ДП для визначення особливих освітніх потреб дитини. Соціалізація дитини з особливими освітніми потребами.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Тема 2.1. Психолого-педагогічний супровід дитини з ООП. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП. Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП. Технології індивідуалізації освітнього процесу. Технології спільного викладання. Технології подолання навчальних і поведінкових труднощів. Технології оцінювання результатів інклюзивного навчання.

Тема 2.2. Організація освітнього простору. Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища. Технології адаптації освітнього середовища.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост. робота
РОЗДІЛ 1. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ЯК СФЕРА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА												
Тема 1.1. Інклюзивна освіта як форма освіти дітей з ООП	18	4	2			12	17	1				16
Тема 1.2. Офіційні засади та досвід впровадження інклюзивної освіти	16		2			14	18					18
Тема 1.3. Дитина з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти.	18	4	2			12	18	1	1			16
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ												
Тема 2.1. Психолого-педагогічний супровід дитини з ООП	22	4	2		2	14	18	1	1			16
Тема 2.2. Організація освітнього простору	16	2	2			12	19	1			2	16

Усього годин	90	14	10		2	64	90	4	2		2	82
---------------------	-----------	-----------	-----------	--	----------	-----------	-----------	----------	----------	--	----------	-----------

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1.1. Інклюзивна освіта як форма освіти дітей з ООП	2	-
2	Тема 1.2. Офіційні засади та досвід впровадження інклюзивної освіти	2	-
3	Тема 1.3. Дитина з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти.	2	1
4	Тема 2.1. Психолого-педагогічний супровід дитини з ООП	2	1
5	Тема 2.2. Організація освітнього простору	2	-
Разом		10	2

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Будник О.Б. Інклюзивна освіта : посібник. Івано-Франківськ, 2015. 152 с.
2. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» // Відомості Верховної Ради, 1991. № 2. С. 252-258.
3. Закон України «Про охорону дитинства» // Відомості Верховної Ради, 2001, № 30, С. 142-150.
4. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» // Відомості Верховної Ради, 2006. № 2-3. С. 36-42.
5. Колупаєва А. А. До проблеми понятійно-термінологічних визначень у сучасній спеціальній педагогіці // Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: Наук.-метод. зб. Випуск 8. К., 2006. С. 105-109.
6. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія. К.: «Самміт-Книга», 2009. 272 с.
7. Колупаєва А. А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітні навчальні заклади : монографія. – К. : Педагогічна думка, 2007.
8. Лапшин В. А., Пузанов Б. П. Основи дефектології. М. : Просвещение, 1999. 143 с.

9. Миронова С. П., Гаврилов О.В., Матвєєва М.П. Основи корекційної педагогіки : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. 264 с.
10. Луговський А., Сварник М., Падалка О. Реабілітаційний супровід навчання неповносправних дітей. Л. : Колесо, 2008. С.49–60.
11. Пантюк Т.І., Невмержицька О.В., Пантюк М.П. Основи корекційної педагогіки : навчально-методичний посібник. – 2-ге видання, доповнене і перероблене. – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ, 2009. 324 с.
12. Синьов В.М., Коберник Г.М. Основи дефектології : навч. посібник. К.: Вища шк., 1994. 143 с.
13. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник / В.М. Синьова. – Частина І. Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. 238 с.
14. Синьов В.М., Матвєєва М.П., Хохліна О.П. Психологія розумово відсталого дитини: підручник. К. : Знання, 2008. 359 с.
15. Синьова Є. П. Тифлопсихологія : навч. посібник. Київ, 2004. 213 с..
16. Спеціальна педагогіка : понятійно-термінологічний словник. Луганськ: Альма-матер, 2003. 436 с.
17. Права інвалідів в Україні : зб. правових документів. К. : Сфера, 1998. 300 с.
18. Путівник для батьків дітей з особливими потребами: Навчально-методичний посібник у 9 книгах / За заг. ред. Колупаєвої А.А. К. : ТОВ ВПЦ «Літопис-XX» 2010. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
19. Семиченко В. Психологія педагогічної діяльності : навч. Посібник. К.: Вища школа, 2004.
20. Софій Н., Сварник М., Троханіс П. Права дітей з особливими освітніми потребами та рівний доступ до якісної освіти. – К. : Міжнародний фонд «Відродження», 2006. 64 с.
21. Колупаєва А.А., Софій Н. З., Найда Ю. М. Концептуальні аспекти інклюзивної освіти / Інклюзивна школа: особливості організації та управління : навчально- методичний посібник. за заг.ред. Даниленко Л.І. К., 2007. 128 с.
22. Хрестоматія з сурдопедагогіки / за ред. Фомічової Л.І. Київ, 2003. 262 с.

Додаткові

1. Антологія педагогічної думки християнського середньовіччя: В 2-х т. М., 1994.
2. Балл Г.А. Поняття адаптації і її значення для психології особистості // Вопросы психологии. 1989. №1. С.92–100.
3. Буг Т. И. Политика включения и исключения в Англии: в чьих руках сосредоточен контроль / Социальная эксклюзия в образовании. М., 2003. С. 17-25.

4. Выготский Л. С. Принципы воспитания физически дефективных детей // Основы дефектологии. С-П, М.: Изд-во «Лань» 2003.
5. Вульфсон Б. Л. Мировое образовательное пространство на рубеже XIX и XX вв. // Педагогика, 2002.
6. Засенко В. В. Рівний доступ до якісної освіти дітей з особливими потребами / Кроки до демократичної освіти. 2002. №1. С. 34.
7. Инклюзивное образование. Политика, содержание и сравнительные перспективы / Под ред. Ф. Армстронга, Д. Армстронга, Л. Бартона. Лондон, 2000.
8. Картава Ю. А. Діти з особливими потребами у загальноосвітньому закладі: метод. рек. Суми : вид-во СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2013. 64 с.
9. Картава Ю. А., Косарева Н.О. Дитина із порушеннями зору в умовах інклюзивної освіти : методичний посібник. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2009. 66 с.
10. Колишкін О. В. Вступ до спеціальності Дефектологія: навчальний посібник. Суми : СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2006. 288 с.
11. *Логопедія: підручник*/ Заред. М. К. Шеремет. Вид. 3-тє, перер. та доповн. К.: Видавничий дім «Слово», 2015. 776 с.
12. Сак Т. В. Індивідуальний навчальний план учня з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі // Дефектологія. № 3. 2010. С. 12-16.
13. Синьова Є. П. Тифлопсихологія : навч. посібник. Київ, 2004. 213 с.
14. Тарасун В. Якісний, рівневий та поелементний підходи до оцінювання знань учнів. // Дефектологія. № 4. 2001. С. 2-6.
15. Филичева Т.Б., Чевелева Н.А., Чиркина Г.В. Основы логопедии. М. : «Просвещение», 1989. 223 с.

Інформаційні ресурси

1. Концепція розвитку інклюзивної освіти (від 01.10.2010р.) // Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання. Наказ МОН №912 від 01.10.2010 року. – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189.
2. Мушинський В. Психолого-педагогічний супровід інклюзивного навчання в початковій школі : методичні рекомендації. – Режим доступу: <http://osvitadnepr.com/index.php/metodichni-rekomendatsiji/1492-psikhologo-pedagogichnijsuprovid-inklyuzivnogo-navchannya-v-pochatkovij-shkoli>.
3. Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах. Постанова Кабміну № 588 від 09.08.2017р. Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/7893->
4. Сайт з інклюзивної освіти дітей з особливими потребами в Україні. – Режим доступу: <http://www.education-inclusive.com/>

5. Хохліна О.П. Корекційно-розвивальна робота в спеціальних закладах освіти для дітей з порушеннями психофізичного розвитку: теоретичний аспект проблеми. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://library.rehab.org.ua/ukrainian/psicho/hohlina>
6. Alberta Education. Elements of effective teaching practice: Differentiated instruction [Основиефективноговчителювання: диференційованевикладання]. – Режимдоступу: www.learnalberta.ca/contentteacher/kes/pdf/or_ws_tea_elem_02_diffinst.pdf
7. Інклюзивна освіта. Посібник для батьків. Досвід Канади: посіб. – К.: Паливода А.В., 2012. - 120 с. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://dnz24.org.ua/inklyuzivna-osvita-shho-ce-take/>
8. Актуальні питання інклюзивної освіти : навчальний посібник для самостійної роботи слухачів курсів підвищення кваліфікації / Укладач Н.В. Заєркова. – Луганськ, 2012. – Електронний ресурс. – Режим доступу: antratsit-school19.edukit.lg.ua/.../посібник%20Актуальні%20питання%20..
9. Найда Ю.М.. Основні принципи інклюзивної освіти : навчально-практичний семінар. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.slideshare.net/ippo-kubg/ss-27878156>
10. Жосан О.Е. Електронний посібник як засіб початку дітей з особливими освітніми потребами. – Електронний ресурс. – Режим доступу: cmsps.edukit.kr.ua/Files/downloads/електрпосібник.doc
11. Інклюзивна освіта : стан і перспективи розвитку в Україні : Матеріали науково-практичної конференції. – К., 2007. – Електронний ресурс. – Режим доступу: ussf.kiev.ua/ieeditions/51/1/